

LEFAPHA LA THUTO LA GAUTENG

HLAHLobo YA MAKGAOLAKGANG

**OCTOBER / NOVEMBER 2005
OKTOBER / NOVEMBER 2005**

**SESOTHO PUO YA LEPENG
BOEMO BO PHAHAMENG
(Pampiri ya Boraro)**

NAKO: Dihora tse 2½

MATSHWAO: 120

DITAELO:

- Karolo e nngwe le e nngwe e na le ditaello tsa yona; di badisise ka botlalo.
  - Pampiri ena e na le dikarolo tse tharo e leng A le B le C.
  - Araba dipotso ka moo o laetsweng ka teng.
  - Ngola ka makgethe mme o sebedise mongolo o bonahalang.
-
-

KAROLO YA A

MEQOQO

POTSO 1

Kgetha se le SENG sa dihlooho tse latelang, o nto ngola moqoqo o bolelele ba mapephe a MABEDI.

- 1.1 Mpho kapa talenta e ka etsa meeka le mehlolo bophelong ba motho. Tebisa maikutlo a hao ka taba ena.
- 1.2 Ngola moqoqo oo ho ona o leng mohale.
- 1.3 Bana ke diipone tsa malapa ao ba tswang ho ona. Boitshwaro le dipuo tsa bona di supa le ho bontsha bophelo ba ka lapeng. Nnetefatsa kapa o hanane le taba ena.
- 1.4 Lefu metseng ya ditoropo le nketswe hodimo ho feta mokete wa lenyalo. Hlahisa maikutlo a hao.
- 1.5 Dipapadi tsa mohope wa lefatshe wa 2010 di tla fetola bophelo ba Mafrika Borwa. Ke melemo efe eo ba tlang ho e fola?

MATSHWAO A KAROLO YA A: [40]

KAROLO YA B

DITEMA

POTSO 2

Kgetha lengolo le le LENG ho a latelang.

- 2.1 O ne o kopile koranta ho hlahisa setshwantsho le pehi ya ntatao ya tla bolokwa ka Moqebelo mme bona ba fane ka tleho e fosahetseng. Ba ngolle **lengolo** leo ho lona o tletlebang ka phoso ena.

KAPA

- 2.2 Abuti wa hao ya neng a ntse a o ruta o qeta ho hlokahala mme o ke ke wa kgona ho ya sekolong se phahameng isao. Ngolla rangwane wa hao **lengolo** o mo hlahosetse ka bothata ba hao o be o mo kope thuso

[20]

POTSO 3

Ngola tema e le NNGWE ho tse latelang.

- 3.1 O mongodi wa mokgatlo o itseng wa basebetsi mme e mong wa basebetsimmoho o hlokahetse. Ngola **memorantamo** o hopotsang basebetsi ka tshebeletso ya sehopotso.

KAPA

- 3.2 O mongodi wa mokgatlo wa bolo ya maoto. Ngola **tsebiso** e yang ho ditho tse phethahetseng tsa mokgatlo o di tsebise ka kopano e tlang ho ba teng. O se ke wa lebala lenanetsamaiso la kopano.

[20]

POTSO 4

Kgetha e le NNGWE ho ditema tse latelang.

- 4.1 SABC e na le sekgeo sa mookamedi wa lefapha la ditaba. Ngola **boitsebiso (CV)** ba hao bakeng sa mosebetsi oo.

KAPA

- 4.2 Ngolla mopresidente wa naha **molaetsa wa e mail** moo o tletlebang ka maemo a hloabaetsang dikolong tsa batho ba batsho. Molaetsa wa hao o fetisetswe ho letona la thuto.

[10]

MATSHWAO KAROLO YA B: [50]

KARO LO YA C

DITSHOMO LE TSA SETSO

Dipotso tse botsitsweng karolong ena di pedi, kgetha e le NNGWE feela mme o arabe yona.

POTSO 5

Bokgeleke ba Basotho – R.M. Moeketsi

5.1 Bala qotso ena ebe o araba dipotso tse e latelang.

Dithoko tsa Moshoeshoe, mmopi wa setjhaba sa Basotho	
Ngwana Mmamokgatjhane, Thesele, Thesele pharu e telelelele, Kgomo di kene ka yona, di sa ile, Le batho ba kene ka yona, ba sa ile.	3
Hlabisi ya Bakwena, A ko hlabise nkgonwao, A ko hlabise Mmasetenane a ka rwale, A re, ke mehlehlo ya dikgomo le ya batho!	6
Nketu wa mara, thaka Shakgane le Ramakwane, Mabesalerole, la tswa ka mpa ya mohlaba wa Ratshwanyane,	9
Ngwana Morena wa Qhwai a le bona, Le bonwa ke Ratjojose wa Mokgethi Leru, mmamoqolotsa wa dithebe, Nketu ha a le siyo mareng a batho, Beng ba mara ba ntse balla, ba re!	12
Nketu le Ramakwane le kae? Mara a batho a kgutlile tseleng ...	15
	18

- 5.1.1 Ngwana Mmamokgatjhane eo ho buuwang ka yena ke mang? Yena o amana ka tsela efe le Basotho? (2)
- 5.1.2 Ke meleng efe e mmedi moo ho sebedisitsweng mola o tswelang? (2)
- 5.1.3 Letshwao la potso moleng wa 17, le bitswang? (1)
- 5.1.4 Phetapheto e fumanwa meleng efe? (1)
- 5.1.5 Fana ka mofuta oo dithoko tsena di welang ho wona. (1)
- 5.1.6 Ke mang ya etellang morena pele ha a eya kgotla. (1)
- 5.1.7 Nehelana ka mabaka a etsang hore morena a rokwe. (2)

Bala qotso o nto araba dipotso tse e latelang.

Qotso B

Bontatemoholo ba ne ba itshepetse ditaola le mawa a tsona hore ba me ba tsebe mohodi wa lefu le ba jang, le ha e le se tla ba hlahela ka mokgwa ofe kapa ofe. Ditaola di ne di etswa ka masapo a diphoofolo tse shweleng, tse ruiweng le tse hlaha jwaloka kgomo, nku, podi thakadi tshwene le kolobe ya naha.

- 5.1.8 Fana ka mefuta ya masapo a etsang ditaola. (4)
- 5.1.9 Ditaola di sebediswa ke bomang, ha ho etsahalang? (4)
- 5.1.10 Bolela hore ho sebediswang ha ho etswa ditaola. (2)

Bapisa tlhaloso tse ho A le mareo ho B. Ngola nomoro le karabo feela.

Qotso C

A	B
5.1.11 Dikgomo tse sa hlokomelwang, tse hlokanng badisana.	1. Lehala
5.1.12 Mosadi ya buetseng ruri a sa thole	2. Lephurakgwahla
5.1.13 Monna ya sebetsang meepong	3. Kgwahla
5.1.14 Moshanyana kapa ngwanana ya qetileng selemo a bolotse	4. Ngakatjhitja
5.1.15 Dikotwana tsa nama tse hanelletseng pakeng tsa meno, ka mora ho ja	5. Lefalaothe
5.1.16 Poone e omileng	6. Mmadiberwane
5.1.17 Moriana wa ho phekola sefuba	7. Maitisi
5.1.18 Phoofolo e tshehadi e sa tswaleng	8. Ditukula
5.1.19 Bohobe kapa motoho o phehilwe ka lebese	9. Lefohla
5.1.20 Ngaka e tsebang ditlhare tsa mefutafuta le ho phekola feela e sa tsebe ho loala	10. Boduma
	11. Thahameso
	12. Seqhaqhabola

(10)

[30]

KAPA

Phetla

- 5.2.1 Ke dintlha dife tse akaretswang ha ho rokwa morena? (20)
- 5.2.2 Ngola hakgutshwanyane ka sebopeho sa dithoko tsa makolwane. (10)
- [30]**

POTSO 6

Pelong ya ka – S.M. Mofokeng

- 6.1 Bala diqotso tse latelang mme o arabe dipotso.

Qotso A

E jwalo nako. E na le hona ho fetola dira e di etse metswalle, e na le hona ho hlahisa kutlwano moo ho renang ntwala feela. Tsietsi tse ngata di a phutholoha ha nako e ntse e iphetela, e, di phutholoha hona hoo re beng re makale hore na re ne re itshwenyetsang ka tsona. Nako e lokisa tse ngata. Ho ye ho mpe ho potlake rona hobane re re ha re na nako, re e thuhithuhile dikotwana tse ngata tse se nang thuso, tse mpang di re tshwenya feela.

- 6.1.1 Qotso ee e tswa moqoqong ofe? (1)
- 6.1.2 ... **nako e lokisa tse ngata** ... Nnetefatsa taba ena ka ho hlalosa se ileng sa etsahala historing ya naha ya heno. (5)
- 6.1.3 Nako e fetola dira metswalle ka tsela efe? Hlalosa. (2)
- 6.1.4 Ho ya ka mongodi, molemo o mong wa nako ke ofe? (2)
- 6.1.5 Ho thwe nako ke ngaka
- (a) Ke sekapuo sefe se sebedisitsweng moo? (1)
- (b) Hlalosa se bolelwang ka polelo ena. (2)
- 6.1.6 Batho ba bontshwa ke eng hore nako e fela e ile bophelong ba bona? (2)

Qotso B

“... O kena lapeng mme o fumana mmao le ntatao. Ke bona ha ho pelado; empa le bona ba fetohile. Moriri o mosweu o se o thuntse, mona le mane ho se ho bonahala tselanyana tse pakang hore letlalo le se le phuthehile ke dilemo tse ntseng di feta. Mosadimoholo o se a ntshitse menonyana a se makæ. Motseng o fumane metswalle ya hao e se e qhalane. E meng e se e le banna le basadi ba seng ba ena le bana, ba bang e se e le ba ahetseng tjhankaneng, e meng e se e le mobung o batang. Hohle moo o tsamayang o ntse o hloka tseo o neng o di lebeletse, ke re esita le yona kweetsa eo le neng le sesa ho yona, e se e katehile kajeno mme ke qanšana moo bana ba bapallang teng ...”

- 6.1.7 Fana ka sehlooho sa moqoqo ona. (1)
- 6.1.8 Sebui se fumane batswadi ba sona ba fetohile. Ebe ba ne ba fetotswe ke eng? (2)
- 6.1.9 Bopaki ba hore dilemo di ntse di feta re bo bona jwang? (2)
- 6.1.10 **Phetoho ke karolo ya bophelo.** Ke phetoho efe e bileng teng thutong ya rona hoba ho kene puso e ntjha? Fana ka ntlha tse THARO. (6)
- 6.1.11 Ke sefe se qhalanyang metswalle? Bolela dintho tse PEDI? (4)
- [30]**

KAPA

- 6.2 Bala qotso ebe o araba dipotso tse botsitsweng.

“Hoba qetello ke ntho e hlokehang haholo. Ha di ngata dintho tseo re neng re tla di qala hoja re ne re qala re sa tsebe hore qetello ha e bile ha e hole hakaalo. Re a tseba hore ho monate ha kaakang ho qala dintho. Ho ntse ho le monate jwalo feela ho fihla qetellong ...”

O itshetlehile ka ditaba tse ka hodimo, qoqa ka tsena:

- 6.2.1 Motho ya leetong. (10)
- 6.2.2 Motho ya balang buka. (10)
- 6.2.3 Lefu (10)

MATSAWAO A KAROLO YA C: [30]

MATSHWAO KA KAKARETISO: 120